

Олена Козьменко
ORCID iD 0000-0002-7063-2324

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації,
Східноукраїнський національний університет імені В. Даля,
пр. Центральний, 59-а, м. Сєверодонецьк, Україна, 93400,
olena_kozmenko@ukr.net

ВНЕСОК ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВКУ УСПІШНОЇ ЛЮДИНИ У США (НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»)

У статті розглядається роль гуманітарної освіти взагалі, та спеціальності «Англійська мова» зокрема, у процесі підготовки успішної людини в закладах вищої освіти США. Заклади гуманітарної освіти здійснюють підготовку студентів на теренах країни ще з колоніальних часів і завжди відрізнялися високою якістю навчання і виховання. Метою закладів було забезпечити доволі широкі й різноманітні знання й навички, тобто таку освіту, яка б готувала студентів до найрізноманітніших професій. З початком нової епохи, у ХХ столітті пріоритети американців змінилися і інтерес до гуманітарної освіти поступово втрачається через увагу до більш вузько спрямованої професійної освіти. Проте розуміння важливості гуманітарних наук у формуванні гідних громадян американського суспільства й успішних особистостей спонукає ЗВО шукати шляхи підвищення ефективності гуманітарної освіти, оновлення освітнього процесу і збільшення конкурентоспроможності гуманітарних спеціальностей на ринку праці США. Англійська мова, як спеціальність закладів вищої освіти надає унікальні можливості для формування навичок, що є життєво важливими для успішного життя. У статті аналізується робота ЗВО щодо поліпшення ситуації з філологічною освітою і приваблення нових студентів. Розглядається зміст освітньої програми, наводяться дані науковців щодо її оновлення, приклади конкретних інновацій. Важливу роль англійської мови й літератури в підготовці людини до подальшого успішного життя, реалізації кар'єрних можливостей підтверджують численні дослідження американських науковців. У статті представлено роботи освітян, які доводять значущість гуманітарної освіти у формуванні інтелектуальних і моральних якостей особистості, толерантного ставлення до інших людей і культур, навичок критичного мислення, продуктивного спілкування, активної громадянської позиції. Також у статті розглядаються питання актуальності спеціальності «Англійська мова» та перспективи кар'єри спеціалістів з англійської філології.

Ключові слова: вища освіта США; гуманітарна освіта; підготовка успішної людини; спеціальність «Англійська мова»; студенти.

© Козьменко О., 2020

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.4.13>

Вступ. Американці впевнені, що шлях до успіху здебільшого пролягає через вищу освіту і знання того, як освіта сприяє цьому процесу є вкрай важливим. Недавні дослідження демонструють зацікавленість науковців гуманітарною освітою, оскільки традиції відкритого обміну ідеями та пошуку об'єктивних знань заради себе й майбутньої кар'єри, які співзвучні тенденціям гуманітарної освіти, допомогли зробити американські університети одними з найбільш визнаними й найпродуктивнішими у світі. Гуманітарна освіта є центральною частиною американської вищої освіти. Вражає те, що в країні, де від освіти (особливо останніми роками) вимагалось надати дешеву і вузько-професійну підготовку для більшості студентів, залишається постійний попит та відданість навчальному досвіду гуманітарної освіти, який є глибшим, тривалішим, більш інтегрованим та спрямованим більше на розширення інтелектуальних та соціальних можливостей студентів, ніж прагнення до професійної підготовки в одній галузі знань. Ця амбіція стосується студентів усіх верств американського суспільства, незалежно від раси, статі чи соціально-економічного походження. Ще, наприкінці XIX століття, Джеймс Маккош сподівався на силу гуманітарної освіти, яка є «цілісною і вимагає знання мови, літератури, природничих наук та філософії, тобто галузей, якими жоден здобувач вищої освіти не може нехтувати» (McCosh, 1885). Він вважав, що в закладах гуманітарної освіти треба навчати «найдосконалішої мови, найвеличнійшої літератури, найвищого мислення всієї античної епохи» (McCosh, 1885). Дійсно, вивчення мови, літератури та культури давно стало визначальною рисою гуманітарної або ліберальної освіти. Говоріння, читання та письмо традиційно стоять в основі всієї освіти, оскільки мистецтво мови та засоби грамотності є ключовою кваліфікацією для повноправної участі в суспільному, політичному,

Внесок гуманітарної освіти у підготовку успішної людини у США (на прикладі спеціальності «англійська мова»)

економічному та культурному житті. Сьогодні ознаки гуманітарної освіти – формування навичок спілкування, розвиток критичного аналізу та креативність – є найважливішими, ніж будь-коли, передумовами успіху в житті. Вища освіта має розвивати в студентів здатність критично та аналітично мислити та ефективно спілкуватися та передавати знання. Навички, що лежать в основі цих здібностей, вимагають постійної практики й мають становити основу досвіду студентів з усіх дисциплін: писати грамотно, говорити чітко, уважно читати, точно оцінювати та представляти докази, доречно використовувати кількісні дані, взаємодіяти творчо і застосовувати винахідливість у складних ситуаціях, працювати, як самостійно, так і в колективі. Одна з найпоширеніших гуманітарних спеціальностей – «Англійська мова» має значний потенціал у розвитку необхідних якостей успішної людини й формуванні гармонійної особистості в закладах вищої освіти США. На думку науковців, формування необхідних соціальних компетенцій, так званих «м'яких навичок», які сприяють життєвому та професійному успіху, краще відбувається під час вивчення англійської мови (Корнюш, 2020; Canagarajah, 2019).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гуманітарна освіта останнім часом привертає увагу освітян у США. У дослідженнях різних аспектів гуманітарної освіти брали участь представники відомих університетів, а саме Д. Мейсі (Принстонський університет), Х. Гардакре, К. Е. Сноу (Гарвардський університет), Ф. Дж. Делорія (Мічиганський університет), К. Хакута (Стенфордський університет). Зокрема, Р. А. Маккагі досліджував питання історії гуманітарної освіти США, Керрол Ріфф у своїх дослідження доводить вплив гуманітарної освіти на добробут і успіх людини, а К. Хілл, Р. Четі та їхні колеги аналізували вплив гуманітарної освіти на економічний успіх. Вплив гуманітарної освіти на рівень залученості особи до громадянського життя, активну соціальну позицію, інтерес до суспільних справ досліджували Д. Хесс, П. Макавой, Д. Кемпбелл та ін. Експертами з питань гуманітарної освіти вважаються Вільям П. Ріверс (Спільний національний комітет мов Національної ради мов та міжнародних досліджень), Річард Д. Брехт (Американська рада з міжнародної освіти), Ева Кальдера (Національний фонд гуманітарних наук), Стівен Кідд (Національний гуманітарний альянс), Естер

Макінтош (Федерація державних гуманітарних рад), Морін Маклафлін, Моххамед Абдель-Кадер (Міністерство освіти США) та ін. Питанням ролі філологічної освіти та, зокрема, значущості англійської мови присвячено роботи таких провідних науковців, як Б. Аріас, Ш. Балла, Т. Вілі, П. Е. Дюссіас, Дж. Ф. Кролл, Дж. Ренн, В. П. Ріверс та ін.

Мета статті – охарактеризувати значущість гуманітарної освіти, а, зокрема, спеціальності «Англійська мова», у підготовці успішної людини у закладах вищої освіти США.

Виклад основного матеріалу. Гуманітарна або ліберальна освіта є доволі поширеною в США й має на меті, на відміну від спеціальної, вузько професійної підготовки, загальний розвиток особистості, її широкого світогляду й інтелектуальних навичок. Засновані ще в колоніальний період заклади гуманітарної освіти США мали за мету надати таку широку освіту, яка б готувала студентів до найрізноманітніших професій. Ці перші заклади під час створення навчальних програм зверталися до античних традицій в освіті, чудово усвідомлюючи, що для успіху і процвітання молодій державі потрібні творчі, вільні, активні, критично мислячі громадяни. Основою підготовки таких громадян є опанування знань і формування необхідних умінь і навичок, що є місією сучасної гуманітарної освіти. У недавньому інтерв'ю виданню *Campus Reform*, директор із питань академічних справ Американської Ради членів правління та випускників ЗВО, Джонатан Підлузний, заявив, що «гуманітарні науки можуть зробити життєво важливий внесок у освіту студента» (Hooten, 2019). Формування вільної особистості в душі творчості й новаторства сприяє розвитку навичок, які є доволі актуальними в XXI столітті та які роботодавці прагнуть побачити у своїх працівниках – критичне мислення, навички лідерства, спілкування та співпраці. У книзі «Ти можеш зробити все: дивовижна сила «марної» гуманітарної освіти» Джордж Андерс пише, що провідні компанії шукають п'ять ключових якостей у потенційних співробітників: прагнення братися за недосліджені сфери, здатність розв'язувати незрозумілі проблеми; добре відточені аналітичні навички, усвідомлення групової динаміки та

здатність надихати та переконувати інших (Anders, 2017). На думку Дж. Андерса студенти гуманітарних спеціальностей, особливо напрямку «Англійська мова» та «Історія» краще підготовлені, щоб орієнтуватися на нестабільному ринку праці, де компанії, сфери та іноді цілі галузі розвиваються й раптом стають непотрібними, де нові технології роблять колись бажані технічні навички зайвими. Ключовими якостями, які допомагають випускникам гуманітарного профілю досягти успіху в кар'єрі є допитливість, креативність та емпатія (Anders, 2017). Під час навчання в закладах гуманітарної освіти студенти опановують уміння застосовувати історичний підхід та метод порівняння, вивчають розвиток світового суспільства, різних культур, літератури та філософії в історичному та міждисциплінарному контексті. Щоби стати освіченими громадянами, студентам потрібно досягти широких освітніх цілей, які лежать в основі гуманітарної освіти: навчитися взаємодіяти з людьми, незважаючи на відмінності в мові, історії, традиціях та світогляді, бути відкритими до знайомства з іншими місцями й народами, які відрізняються від рідного суспільства, розуміти етичні та екологічні проблеми. Ці цілі успішно досягає одна з найпоширеніших спеціальностей гуманітарних наук – «Англійська мова». Вивчення мови та літератури надає особливий контекст для розвитку передових навичок ефективного письмового та розмовного спілкування – навичок, що можна застосовувати в будь-якій професії, яка передбачає спілкування з іншими людьми. Знання та вміння, які розвиваються цією спеціальністю, також мають важливе значення в створенні демократичного суспільства, де здатність розуміти ідеї інших та висловлювати власні думки є вирішальними. Саме завдяки вмінню спілкуватися досягається консенсус. У процесі навчання спеціалісти з англійської мови та літератури досягають тих знань, які відрізняють їх від інших і робить їх першочерговими кандидатами на посади, які потребують прекрасних комунікативних навичок. Згідно з результатами міжнародного дослідження «55% лідерів у бізнесі та політиці здобули гуманітарну освіту» (Hooten, 2019). Історично, англійська мова завжди була гуманітарною дисципліною, можливо, найзагальнішою з усіх галузей, що надало можливість створити нові власні дисципліни в межах цієї галузі. Англійська мова стала основним академічним осередком напрямків

дослідження з культурології, історії, порівняльної літератури тощо. Як зазначають науковці, «вивчення англійської мови сприяє гуманізації й гуманітаризації американської освіти» (A Changing Major: The Report of the 2016–17 ADE Ad Hoc Committee on the English Major, 2018). Але починаючи з кінця XX століття поступово відбувалося знецінення значущості гуманітарних наук, оскільки на законодавчому рівні державою почали активно підтримуватися спеціальності математичного та технічного профілю (STEM) та впровадження нових прикладних програм (наприклад, у галузі наук про здоров'я), призначених для підготовки випускників до конкретних робочих спеціальностей. Важливо додати, що починаючи з 2009 року на теренах США зацікавленість до отримання спеціальності в галузі англійської філології теж стала стрімко знижуватися. Скоріше за все, на цей факт вплинули різноманітні обставини: спад в економіці США, що розпочався у 2007-2008 роках, зменшення кількості програм грантової підтримки вищої освіти, і, як факт – зростання особистих витрат на вищу освіту, що суттєво вплинуло на вибір спеціальності з позицій перспективи швидкого працевлаштування. Занепаду зацікавленості філологією сприяли й інші культурні фактори, серед яких спад захоплення американців читанням у вільний час та насичення культури електронними засобами масової інформації, що вплинуло на практику читання. Крім цих чинників, нецікавий зміст освітньої програми спеціальності «Англійська мова» та особливості навчання могли вплинути на вибір студентів (A Changing Major: The Report of the 2016–17 ADE Ad Hoc Committee on the English Major, 2018). Ще в 1989 році Д. Стьюарт провів на теренах США аналіз освітніх програм спеціальності «Англійська мова» з 194 закладів вищої освіти й дійшов висновку, що умовно, їх можна поділити на чотири типи: 1) програма, що спеціалізується виключно на вивченні літератури, 2) програма, що спрямована на вивчення літератури, але містить курси з творчого письма, лінгвістики, інколи риторики й композиції; 3) програма, що містить рівні блоки дисциплін з літератури, творчого письма або риторики й композиції; 4) програма, що пропонує виключно курси з творчого письма й риторики без акценту на вивчення літератури. Більшість програм (107 із

194), які переглянув дослідник, належала до другої категорії, тобто мала спрямованість на вивчення літератури, більше ніж на розвиток продуктивних письмових навичок студентів. Така ситуація, на думку автора, не сприяє всебічному розвитку особистості й потребує змін навчальних планів. Гармонійне поєднання мовних і літературних дисциплін в освітній програмі, спрямованих на формування творчої особистості – саме це потрібно американському суспільству (Stewart, 1989).

З огляду на таку ситуацію, з метою відновлення популярності серед абітурієнтів, заклади гуманітарної освіти почали вживати певні зусилля й модернізувати освітні програми з вивчення англійської мови, зміст дисциплін і робочих планів. За даними Комітету Асоціації кафедр англійської мови (Committee of the Association of Departments of English (ADE) у 2018 році, майже 90% закладів, які взяли участь у дослідженні змісту освітньої програми зі спеціальності «Англійська мова» перебували в процесі оновлення цих програм, серед них – 51% ті, хто нещодавно переглянули зміст своєї спеціальності, 20% – ті, хто ще в процесі оновлення, а 18% – в очікуванні перегляду основного змісту незабаром (A Changing Major: The Report of the 2016–17 ADE Ad Hoc Committee on the English Major, 2018). В останні десятиліття до змісту програм включають актуальні проблеми сьогодення: питання раси й етнічної приналежності, гендерної рівності та ідентичності; надають акцент на спрямованість на історичну контекстуалізацію літературних творів. Також цьому процесу сприяють зростаюча глобальна увага до англомовної літератури, підйом нових ЗМІ, впровадження нових програм із творчого письма, композиції та риторики. Спеціальність «Англійська мова» має враховувати різноманіття дисциплінарних знань у мові та літературі, а також в інших галузях заради створення нових можливостей для успіху особистості. У цьому контексті заради забезпечення узгодженості та структури необхідна спільна скоординована робота викладачів та адміністрації, результати якої варто документувати та емпірично оцінювати. Проблемою гуманітарної освіти є також недосконалість процесу викладання. На думку американських освітян, є певний розрив між змістом теоретичних дисциплін та практичним використанням здобутих знань, умінь та навичок (Anders, 2017; Canagarajah, 2019; Corrigan, 2019; Edmondson, 2004; Meyers,

2016). Демонстрація практичного застосування змісту філологічних дисциплін, зміна та оновлення змісту, використання інноваційних технологій, методів активного навчання дозволяє не тільки отримати кращий результат навчання, але й показати здобувачу вищої освіти ймовірні кар'єрні перспективи і шляхи досягнення професійного успіху. Розробка курсів, які дозволяють взаємодіяти з реальною аудиторією, залучають студентів до активного процесу спілкування й обміну думок, враховують думки й результати зворотного зв'язку студентів, розвивають когнітивні й комунікативні навички учасників освітнього процесу, є доволі дієвим шляхом подолання цієї проблеми (Pope-Ruark, 2011). Асоціація сучасної мови (The Modern Language Association) рекомендує підхід до структури освітньої програми з англійської та інших мов, який поєднує чотири суттєві елементи: 1) узгоджена програма навчання; 2) командна робота викладачів закладу; 3) міждисциплінарний підхід до навчання та 4) емпіричні дослідження для оцінювання переваг та недоліків програми. Одразу структуровані та гнучкі, навчальні плани з мови та літератури мусять відповідати інтегративній моделі, що передбачає технічні інновації та враховує реалії глобального суспільства (The English or Foreign Language Major and Liberal Education, 2020). Такі зміни є частиною історичної динаміки, оскільки спеціалізація з англійської мови вже давно займає центральне місце в освітніх інноваціях та сучасній концепції ліберальних мистецтв і спонукає до створення нових напрямків гуманітарних наук. Для того, щоби проінформувати потенційних студентів про переваги опанування спеціальностей з англійської філології, ЗВО використовують ресурси веб сайтів, де наголошують на таких аспектах підготовки спеціалістів, як навички, перспективи кар'єри та зміст освітньої програми. Традиційно, заклади анонсують розвиток студентів та вдосконалення навичок з читання, письма, критичного мислення й дослідницькі навички. Типове формулювання мети навчання на спеціальності «Англійська мова» – це формування «навичок читання, письма та критичного мислення, необхідних для того, щоб [студенти] мали успіх у сучасному світі» (A Changing Major: The Report of the 2016–17 ADE Ad Hoc Committee on the English Major, 2018). Можливо, формування цих

навичок є загальною метою, але для того щоби зацікавити студентів, заклади часто дають більш конкретне визначення навичок, зазначаючи, що вивчаючи англійську мову, можна покращити навички мислення, розвинути інтелектуальну допитливість, творчі здібності, сформувані незалежність суджень і етичну поведінку для адекватного сприйняття розмаїття сучасного світу. Подібної думки дотримуються й вітчизняні науковці, зазначаючи, що саме англійській мові, (як іноземній для українських студентів) належить ключова роль під час розвитку комунікативних навичок, умінь і знань, «м'яких навичок» (Корнюш, 2020). Тобто, під час навчання відбувається формування якостей характеру студента, а активний спосіб навчання стимулює до пошуку знань, формування мислення, тобто навичок детального аналізу, гнучкості мислення, творчості, фантазії та ін. Наприклад, на сайті Коледжу Нью Джерсі (Нью Джерсі, США) зазначається, що після закінчення навчання студенти зможуть розібратися в літературних жанрах і традиціях відповідно до історичних періодів; описати вплив ідентичності автора на конкретний літературний твір та визначити його естетичну цінність, універсальність та канонічність; визначити конкретні історичні елементи в певному тексті; опанувати навички уважного і критичного читання, навчитися охарактеризувати основні естетичні, структурні та риторичні стратегії літературного твору та аргументовано, у тезисній формі, надавати письмовий аналіз прочитаного; писати глибоко обґрунтовані літературні есе на актуальні теми на основі теоретичних досліджень у певній сфері, надавати критичний аналіз будь-яких творів. Отже, опанувавши філологічну спеціальність, студенти цього закладу вищої освіти матимуть змогу набути навички дослідницької діяльності, роботи з літературними джерелами, літературного аналізу, критичного мислення, обґрунтованого викладення думок, знання з літературознавства, історії літератури, культурології, інтерпретації текстів тощо (English Major Goals, 2020).

Вивчення мови та літератури є фокусом уваги студентів-філологів. Внутрішньо пов'язані процеси читання та письма не є природними чи інстинктивними навичками; вони залежать від тривалого навчання, у якому вони практикуються як взаємопов'язана і взаємодоповнююча пара. Тренуючи свій розум задля досягнення

грамотності, студенти навчаються мислити абстрактно. І, хоча, грамотність є основоположним ядром усіх освітніх та наукових проєктів, особлива увага їй приділяється під час курсу «Англійська мова». На думку, Суреша Канагараджа (США) «грамотність завжди була пов'язана з цінними знаннями, матеріальним прогресом та соціальним статусом» (Canagarajah, 2019).

Вимоги сучасного суспільства акцентують увагу освітян на формування конкретних навичок грамотності: крос-культурна грамотність (здатність ефективно й переконливо спілкуватися з іншими), технологічна грамотність (вміння працювати з новими формами засобів масової інформації), історична грамотність (вміння розуміти мову та культуру в контексті історії), а також інформаційна грамотність (здатність аналізувати, організовувати та осмислювати інформацію) (The English or Foreign Language Major and Liberal Education, 2020). Тому, осучаснення змісту навчання вимагає від закладів гуманітарної освіти впровадження нових цікавих курсів. У багатьох ЗВО спеціальності з англійської мови передбачають такі курси, як «Література», «Творча літературна діяльність», «Риторика» або «Риторика та композиція», «Професійна письмова мова», «Вивчення композиції», «Творче письмо». Деякі заклади додають вивчення «Історії літератури» різних часів. Серед дисциплін освітньої програми можуть бути вказані спеціальні курси: «Жанрово-літературна різноманітність», «Етика та естетика», «Теорія критики», «Соціальний контекст процесу створення», «Культура», «Дослідження кіна та медіа», «Глобальні інтереси», окремі курси з питань статі, раси та статусу, курси з вивчення світової літератури (британської, американської, постколоніальної) (The English or Foreign Language Major and Liberal Education, 2020.) Вибір навчальних дисциплін, які містять актуальні питання сучасного американського суспільства сприяє формуванню в студентів толерантного ставлення до інших, обізнаності в морально-етичних проблемах, вдосконаленню духовного розвитку (Rankine, 2019). У такий спосіб філологічні кафедри демонструють інтелектуальне розмаїття і глибину вивчення англійської мови. Відомий американський дослідник Пол Корріган, обстоюючи значущість гуманітарної освіти та спеціальності «Англійська мова»,

вказує на необхідність зміни підходу до викладання мовних дисциплін. Використання так званих «порогових концепцій», на його погляд, усуне непорозуміння між викладачами і студентами щодо сприйняття головних функцій та місій навчання, сприятиме формуванню спільного бачення освітніх перспектив мовних спеціальностей (Corrigan, 2019). Проблема полягає в тому, що закінчивши заклад вищої освіти здобувачі не можуть отримати гідної роботи, не бачать власних перспектив та не можуть на практиці реалізувати досвід гуманітарної спеціальності. Сучасні студенти в «бурхливому хаосі популярної культури» найбільше потребують навичок навігації, які допоможуть їм розрізнити різницю між тим, до чого варто поставитися серйозно, і тим, на що не слід звертати увагу (Edmondson, 2004; 134). Тому важливою є сумісна робота викладача і студента щодо розуміння важливості окремих дисциплін, досягнення довго очікуваного результату після завершення навчання, розробка стратегій успішної реалізації. Цю проблему порушує у своїй книзі американська дослідниця Кейті Девідсон. Авторка вважає, що найголовніше зараз – мати вміння орієнтуватися в сучасному світі, мати «м'які» навички, що передбачає опанування стратегіями, тактиками й методами успішної комунікацій та співпраці. Студенти потребують нових шляхів інтеграції отриманих знань, у тому числі, за допомогою розуміння того навіщо вони навчаються та що вони вивчають. Їхнє навчання потрібно їм не заради отримання бажаного диплому, але заради успіху в подальшому житті. Завдяки методам активного навчання студентів потрібно привчати аналізувати навколишній світ, здобувати необхідну інформацію та створювати власне нове знання. Головне – це не навчити студентів розбиратися в чужих експертних думках, але навчити їх самих бути експертами в навколишньому світі. Найкращий шлях до успіху в подальшому житті використовувати отримані знання, уміння й навички заради власного розвитку та ефективної співпраці. Головна думка цієї книги – змусити освітян переглянути погляди на вищу освіту, її мету й місію. «Студенти не бажають здобути навичку пристосування до життя в мінливому світі, але вони бажають самі бути реформаторами і змінювати світ для себе», – це чудове висловлювання К. Девідсон про цілі сучасних студентів може стати слоганом цього реформування (Davidson, 2017). Окреслення подальших

перспектив працевлаштування й майбутніх кар'єрних можливостей має стати стимулом до навчання для здобувачів вищої освіти. Гуманітарні спеціальності надають гарні шанси на успіх, але, на думку педагогів, незнання власних кар'єрних перспектив змушує студентів-філологів недооцінювати свій вибір. «Дослідження показують, що гуманітарні спеціальності на ринку праці мають кращі результати <...>, особливо, якщо враховувати довгострокові заробітки» (Hooten, 2019).

Перспективи кар'єри спеціалістів з англійської філології після закінчення ЗВО можуть бути представлені на сайтах закладу вищої освіти у декілька способів: розміщення високого рейтингу працевлаштування й задоволення кар'єрою випускників конкретного ЗВО, наявність відгуків тих колишніх студентів, які успішно реалізували себе в професійній сфері, перелік місць та можливостей майбутнього працевлаштування тощо. Залишаючись вірними основним принципам гуманітарної освіти, ЗВО докладають особливих зусиль для висвітлення аспектів навчання та формування навичок, які вкрай важливі для майбутньої роботи студентів у будь-якій сфері. У статті «Що таке гуманітарні науки?» письменниця Кристен Г. Меддокс зазначила важливість ліберальної освіти й показала практичну користь гуманітарних спеціальностей, використавши звіти Бюро статистики праці США щодо можливостей працевлаштування й середньої заробітної плати випускників закладів ліберальної освіти. Зокрема, фахівець із філологічною освітою може працювати в галузі журналістики, зв'язків із громадськістю, політиці, кіноіндустрії, театрі, рекламі, на телебаченні, тобто там, де потрібні літературні навички. Частіше з такою спеціальністю обирають роботу письменника, історика, музейного куратора, редактора, сценариста та ін. (Maddocks, 2018). За даними Бюро статистики праці, професіонали, які можуть створювати, редагувати, перекладати та публікувати інформацію на різних платформах завжди користуються попитом, а середня заробітна плата у 2019 році для медіа та комунікаційних професій залишається вищою, ніж зарплата інших спеціалістів. Серед цих професій, найбільшу платню (72 850 доларів США на рік) мають технічні автори, які працюють із науково-технічною продукцією і вебпродуктами, вони готують

інструкції, посібники з використання обладнання чи апаратури, статті журналів та інші супровідні документи для полегшення сприйняття складної технічної інформації (Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor, Occupational Outlook Handbook, 2020). До речі, науковці вказують на економічну та політичну вигоду вивчення англійської мови, оскільки «важливим фокусом у прикладній лінгвістиці стала останнім часом маркетизація вивчення мов та роль мови в регулюванні та легітимізації геополітичних просторів» (Darvin, Norton, 2015). Окреслення перспектив роботи спеціалістів з англійської філології є дієвою допомогою у процесі залучення нових студентів до закладів гуманітарної освіти. Також цікавим є досвід американських освітян щодо експериментального навчання, коли студенти в процесі теоретичного навчання досліджують переваги практичного застосування своїх знань. Чим скоріше студенти зможуть бачити переваги і практичну користь своїх знань, тим ефективніше буде їх подальше життя. Заради такої мети Хелен Майерс створила спеціальний курс «Novel English Majors», який вона впровадила в Південно-Західному університеті (США). Під час цього курсу студенти поєднали дослідження літературних творів, читання та пошук майбутньої роботи. Почавши з огляду певних літературних джерел, Х. Майерс запропонувала студентам знайти приклади успішної кар'єрної реалізації спеціалістів з англійської мови. Мета курсу – навчити студентів «поєднувати навички літературного аналізу з практичної реалізацією в різноманітних кар'єрних шляхах» (Meyers, 2016). Завдання студентів полягало в пошуку конкретних прикладів реалізації спеціалістів з англійської мови, дослідженні їх кар'єрних можливостей, складанні мапи професій, аналіз необхідних умінь й навичок для конкретної професії, організації зустрічей з успішними людьми та оцінювання їхніх виступів. Результатом навчання стало розуміння важливості набутих навичок аналізу й синтезу, уміння керувати проектом, навички тайм-менеджменту та спілкування для подальшого професійного успіху. Іншим відкриттям для студентів стало визнання необхідності розвитку цифрових навичок для досягнення успіху в 21 столітті, оскільки цифрова грамотність є таким же суттєвим фактором професіоналізму. У

такий спосіб, під час опанування нового курсу про спеціальності з англійської мови, студенти збагатили уявлення про можливі кар'єрні перспективи, та, навіть, визначилися з майбутньою роботою (Meyers, 2016). Це може бути перспективним напрямком роботи, як і впровадження стажування в різних місцях для заохочення студентів до подальшої практичної реалізації.

Отже, незважаючи на певні переваги, виклики сьогодення змушують спеціальності з англійської мови ставати конкурентоспроможними з перспектив працевлаштування, знаходити шляхи застосування в новому медіа-просторі, інтегрувати в навчальну програму літературні твори поза межами британських та американських національних традицій та використовувати цілий спектр методологічних підходів та історико-соціальні інтереси.

Висновки. Після закінчення середньої освіти більшість студентів здобувають багатство, яке буде їхнім інтелектуальним капіталом на все життя. І глобальна економіка, й етнічно різноманітне суспільство США потребують громадян, які розуміють свою власну мову й культуру, а також мови, традиції та історію інших культур. Великою силою гуманітарних наук завжди було формування акценту на важливості врахування в роботі й житті особливостей минулого досвіду нації й людства, усвідомлення досягнень і невдач, а також виховання корисних якостей, необхідних для того, щоби вийти за межі власного «я». Науково-практичний потенціал спеціальності «Англійська мова» належать до найпотужніших засобів для досягнення цих цілей гуманітарної освіти та сприяння особистому та інтелектуальному розвитку студентів. Також важливо визнати, що різноманітні аспекти гуманітарної освіти і спеціальності «Англійська мова» самі по собі є дуже специфічними й багатовимірними. В умовах сучасного американського прагматичного суспільства гуманітарна освіта підпадає під критику через відсутність практичної користі й низьку професійну реалізацію випускників. Але останнім часом, унаслідок активних дій освітян щодо реформування вищої освіти, значущість гуманітарних спеціальностей зростає. У цьому процесі відіграють роль декілька чинників. По-перше, змістовні наукові дослідження щодо впливу різних

аспектів гуманітарної освіти на розвиток особистості сприяють позитивному іміджу філологічних спеціальностей, по-друге, усвідомлення педагогічною спільнотою США необхідності оновлення змісту та методів роботи сприяє модернізації й діджиталізації навчального процесу, приваблює нову когорту студентів, що зацікавленні опануванням життєво важливих, «м'яких навичок». Нестача інформації щодо результатів навчання та можливих кар'єрних перспективах, розповсюдження стереотипів щодо «малої користі», низької заробітної плати гуманітарних спеціальностей (у порівнянні з технічними) негативно позначилось на суспільній думці щодо значущості гуманітарного знання у сучасному світі. Тому, активна робота освітян щодо подолання цих недоліків надає гуманітарній освіті другий шанс на відродження. Перспективним напрямком дослідження є розробка дієвого інструменту оцінювання думки учасників освітнього процесу щодо ефективності навчання на гуманітарних спеціальностях, своєчасне оновлення навчальних планів із метою врахування освітніх потреб студентів, розробка нових курсів, експериментальних майданчиків для практичної реалізації теоретичних знань гуманітарної освіти, впровадження стажування для ознайомлення студентів із перспективами професійної реалізації тощо. У такий спосіб, роль гуманітарної освіти в процесі підготовки успішної людини на теренах США суттєво підвищиться.

Література

- Корнюш, Г. (2020). Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 36 (Трав 2020), 9–110. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-08>.
- A Changing Major: The Report of the 2016–17 ADE Ad Hoc Committee on the English Major (2018). URL: <https://www.ade.mla.org/content/download/98513/2276619/A-Changing-Major.pdf>
- Anders G. *You can do anything: the surprising power of a “useless” liberal arts education*. First edition. New York: Little, Brown and Company. 2017.
- Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor, Occupational Outlook Handbook (2020). URL: <https://www.bls.gov/ooh/media-and-communication/home.htm>
- Canagarajah, S. Weaving the Text: Changing Literacy Practices and Orientations *College English* 82(1). 2019. P. 7–28

- Corrigan, P. T. (2019). Threshold concepts in literary studies. *Teaching & Learning Inquiry*, 7(1), 3–17. DOI: <https://doi.org/10.20343/teachlearninqu.7.1.2>
- Darvin R., Norton B. (2015). Identity, Language Learning, and Critical Pedagogies in Digital Times. In: Cenoz J., Gorter D., May S. (eds) *Language Awareness and Multilingualism. Encyclopedia of Language and Education* (3rd ed.). Springer, Cham DOI 10.1007/978-3-319-02325-0_3-1
- Davidson, C. N. (2017). *The New Education: How to Revolutionize the University to Prepare Students for a World in Flux*. New York: Basic Books
- Edmondson, M. (2004). *Why read?* New York, N Y: Bloomsbury
- English Major Goals (2020). URL: <https://english.tcnj.edu/english-programs/english-major/english-major-goals/>
- Hooten, K. (2019, Aug. 30). Nonprofit director slams ‘self-inflicted wound’ of ‘identity politics’ in English after liberal arts majors found to make less money URL: <https://campusreform.org/?ID=13653>
- Maddocks, K. G. (2018). What Is Liberal Arts? URL: <https://www.snhu.edu/about-us/newsroom/2018/07/what-is-liberal-arts>
- McCosh J. (1885) *The New Departure in College Education, Being a Reply to President Eliot's Defense of it in New York, Feb. 24, 1885* New York: Charles Scribner's Sons
- Meyers, H. (2016, Feb. 12). Feeding English Majors in the 21st Century *The Chronicle of Higher Education Volume 62, Issue 22* URL: <https://www.chronicle.com/article/feeding-english-majors-in-the-21st-century/>
- Pope-Ruark, R. (2011). Know thy audience: Helping students engage a threshold concept using audience-based pedagogy. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 5(1), 1-16. URL: http://w3.georgiasouthern.edu/ijsotl/v5n1/articles/PDFs/_Pope-Ruark.pdf
- Rankine, P.D. (2019). The Classics, Race, and Community-Engaged or Public Scholarship. *American Journal of Philology* 140 (2), 345–359. doi:10.1353/ajp.2019.0018.
- Stewart, D. (1989). What Is an English Major, and What Should It Be? *College Composition and Communication*, 40 (2), 188–202. DOI: <https://doi.org/10.2307/358128>
- The Modern Language Association (2009). The English or Foreign Language Major and Liberal Education *Liberal Education* 95 (2) URL: <https://www.aacu.org/publications-research/periodicals/english-or-foreign-language-major-and-liberal-education>

REFERENCES

- Kornyush, H. (2020). Formuvannya myakykh navychok u studentiv zakladiv vyshchoyi osvity v konteksti navchannya inozemnykh mov [Formation of soft skills in students of higher education institutions in the context of learning foreign languages]. *Vykladannya mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zvyazky*. 36 (Trav 2020), 99–110. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-08> (ukr).

- A Changing Major: The Report of the 2016–17 ADE Ad Hoc Committee on the English Major (2018). <https://www.ade.mla.org/content/download/98513/2276619/A-Changing-Major.pdf> (eng).
- Anders, G. (2017). *You can do anything: the surprising power of a “useless” liberal arts education*. First edition. New York: Little, Brown and Company (eng).
- Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor, Occupational Outlook Handbook (2020). Retrieved from <https://www.bls.gov/ooh/media-and-communication/home.htm> (eng).
- Darvin R., Norton B. (2015). Identity, Language Learning, and Critical Pedagogies in Digital Times. In: Cenoz J., Gorter D., May S. (eds) *Language Awareness and Multilingualism*. Encyclopedia of Language and Education (3rd ed.). Springer, Cham DOI 10.1007/978-3-319-02325-0_3-1 (eng).
- Davidson, C. N. (2017). *The New Education: How to Revolutionize the University to Prepare Students for a World in Flux*. New York: Basic Books (eng).
- Canagarajah, S. (2019). Weaving the Text: Changing Literacy Practices and Orientations *College English* 82 (1), 7–28 (eng).
- Corrigan, P. T. (2019). Threshold concepts in literary studies. *Teaching & Learning Inquiry*, 7(1), 3-17. DOI: <https://doi.org/10.20343/teachlearning.7.1.2> (eng).
- Edmondson, M. (2004). *Why read?* New York, N Y: Bloomsbury (eng).
- English Major Goals (2020). <https://english.tcnj.edu/english-programs/english-major/english-major-goals/> (eng).
- Hooten, K. (2019, Aug. 30). Nonprofit director slams ‘self-inflicted wound’ of ‘identity politics’ in English after liberal arts majors found to make less money. <https://campusreform.org/?ID=13653> (eng).
- Maddocks, K. G. (2018) What Is Liberal Arts? <https://www.snhu.edu/about-us/newsroom/2018/07/what-is-liberal-arts> (eng).
- McCosh J. (1885). *The New Departure in College Education, Being a Reply to President Eliot's Defense of it in New York, Feb. 24, 1885* New York: Charles Scribner's Sons (eng).
- Meyers, H. (2016, Feb. 12). Feeding English Majors in the 21st Century *The Chronicle of Higher Education Volume 62, Issue 22* <https://www.chronicle.com/article/feeding-english-majors-in-the-21st-century/> (eng).
- Pope-Ruark, R. (2011). Know thy audience: Helping students engage a threshold concept using audience-based pedagogy. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 5 (1), 1–16. http://w3.georgiasouthern.edu/ijsotl/v5n1/articles/PDFs/_Pope-Ruark.pdf (eng).
- Rankine, P.D. (2019). The Classics, Race, and Community-Engaged or Public Scholarship. *American Journal of Philology* 140(2), 345–359. DOI: <https://doi.org/10.1353/ajp.2019.0018>
- Stewart, D. (1989). What Is an English Major, and What Should It Be? *College Composition and Communication*, 40 (2), 188–202. doi:10.2307/358128 (eng).
- The Modern Language Association (2009). The English or Foreign Language Major and Liberal Education *Liberal Education* 95 (2) <https://www.aacu.org/publications->

research/periodicals/english-or-foreign-language-major-and-liberal-education)
(eng).

ВКЛАД ГУМАНІТАРНОГО ОБРАЗОВАННЯ В ПОДГОТОВКУ УСПЕШНОГО ЧЕЛОВЕКА В США (НА ПРИМЕРЕ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АНГЛІЙСКИЙ ЯЗЫК»)

Елена Козьменко, кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры иностранных языков и профессиональной коммуникации,
Восточноукраинский национальный университет имени В. Даля,
пр-т Центральный, 59-а, г. Северодонецк, Украина, 94300,
olena_kozmenko@ukr.net

В статье рассматривается роль гуманитарного образования вообще, и специальности «Английский язык» в частности, в процессе подготовки успешного человека в учреждениях высшего образования США. Целью заведений гуманитарного образования было обеспечить достаточно широкие и разнообразные знания и навыки, которые можно применить в различных профессиях. В XX веке приоритеты американцев изменились, и интерес к гуманитарному образованию постепенно теряется из-за внимания к более узко направленному профессиональному обучению. Однако понимание важности гуманитарных наук в формировании успешных личностей побуждает ВУЗы искать пути обновления образовательного процесса и увеличения конкурентоспособности гуманитарных специальностей на рынке труда США. В статье анализируется работа высших учебных заведений по улучшению ситуации с филологическим образованием и привлечению новых студентов. Рассматривается содержание образовательной программы, примеры конкретных инноваций, освещаются вопросы актуальности специальности «Английский язык» и перспективы карьеры специалистов по английской филологии.

Ключевые слова: высшее образование США; гуманитарное образование; подготовка успешного человека; специальность «Английский язык»; студенты.

THE CONTRIBUTION OF LIBERAL EDUCATION IN THE SUCCESSFUL PERSON'S TRAINING IN THE UNITED STATES (ON THE EXAMPLE OF THE ENGLISH MAJOR)

Olena Kozmenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Foreign Languages and Professional Communication
V. Dahl East Ukrainian National University, Tsentralnyi pr-t, 59-A, Severodonetsk,
Ukraine 93400, olena_kozmenko@ukr.net

The article is devoted to the examine of the role of liberal education in general, and the English major in particular in the process of training a successful person in US higher

Внесок гуманітарної освіти у підготовку успішної людини у США (на прикладі спеціальності «англійська мова»)

education. Liberal Arts colleges have been training students in the country since colonial times and have always been characterized by high quality education. These colleges were charged with providing a broad-based education that would prepare students for a wide variety of professions. With the beginning of a new era, in the twentieth century, Americans' priorities changed and it was a devaluing of the humanities in favor of science, technology, engineering, and mathematics (STEM) and applied programs designed to prepare graduates for specific jobs and careers. However, understanding the importance of the humanities in the process of formation of decent American citizens and successful individuals encourages colleges and universities to look for ways to improve the effectiveness of liberal arts education, renew the educational process, and increase the competitiveness of the humanities in the U.S. labor market. English major provides unique opportunities for the formation of skills that are vital to a successful life. The efforts of higher education establishments to improve the situation with philological education and attract new students is analyzed in the article. The content of the educational program is considered, the data of scientists on its updating, examples of concrete innovations are given. The important role of English language and literature in preparing students for success after graduation, career prospects is confirmed by numerous American scientists' studies. The article presents the work of educators who prove the importance of liberal education in the formation of intellectual and moral qualities of the individual, tolerant attitude towards other people and cultures, critical thinking skills, productive communication, collaboration as well as active citizenship. Also in the article it is considered the relevance of the English major in modern world and career prospects for specialists in English philology.

Keywords: *English major; liberal arts education; preparing for a success, students; US higher education.*

Стаття надійшла до редакції 15.06.2020

Прийнято до друку 29.10.2020